Հավելված
ՀՀ կառավարության 2015 թ.
օգոստոսի 31-ի նիստի N 40
արձանագրային որոշման

Ց Ա Ն Կ

ՀԱՇՄԱՆԴԱՄՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒՆԵՑՈՂ ԱՆՁԱՆՑ ՀԱՄԱՐ 2016 ԹՎԱԿԱՆԸ ՀԱՎԱՍԱՐ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՏԱՐԻ ՀԱՅՏԱՐԱՐԵԼՈՒ ԿԱՊԱԿՑՈՒԹՅԱՄԲ ԱՆՑԿԱՑՎՈՂ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ

N/N	Միջոցառման անվանումը	Միջոցառման նկարագիրը	Կատարողը	Համա-կատարողը	Կատարման ժամկետը	Ակնկալվող արդյունքը	Ֆինանսավորման աղբյուրը
1.	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց վերաբերող օրենսդրական ակտերի, ոլորտային ռազմավարական և զարգացման ծրագրերի դրույթների համապատասխանեցում ՄԱԿ-ի «Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների մասին» կոնվենցիային դրույթներին	Օրենսդրական ակտերի և զարգացման ծրագրերի ուսումնասիրություն և լրամշակում ըստ ՄԱԿ-ի «Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների մասին» կոնվենցիայի	ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն ՀՀ տարածքային կառավարման և արտակարգ իրավիճակների նախարարություն ՀՀ առողջապահության նախարարություն ՀՀ կրթության և գիտության նախարարություն ՀՀ պաշտպանության նախարարություն ՀՀ մշակույթի նախա-րարություն	-	Տարվա ընթացքում	Գործող օրենսդրության համապատասխանեցում ՄԱԿ-ի «Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների մասին» կոնվենցիայի դրույթներին և զարգացման ծրագրերում ներառված միջոցառումներով դրանց կիրակում	Ֆինանսավորում չի պահանջվում

			ՀՀ սպորտի և երիտասարդության հարցերի նախարարություն ՀՀ քաղաքաշինության նախարարություն ՀՀ տրանսպորտի և կապի նախարարություն				
1.1	«Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների պաշտպանության և սոցիալական ներառման մասին» ՀՀ օրենքի նախագծի մշակում և ՀՀ կառավարության աշխատակազմ ներկայացում	«Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների պաշտպանության և սոցիալական ներառման մասին» ՀՀ օրենքի նախագծի մշակում և ՀՀ կառավարության աշխատակազմ ներկայացում	ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն	ՀՀ գործադիր իշխանության համապատասխան լիազոր մարմիններ Երևանի քաղաքապետարան (համաձայնությամբ	Տարվա ընթացքում	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների պաշտպանության և սոցիալական ներառման մասին» ՀՀ օրենքը ընդունում և դրա կիրառումն ապահովող միջոցառումների ծրագրի մշակում	Ֆինանսավորում չի պահանջվում
1.2	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց սոցիալական ներառմանն ուղղված 2016-2021թթ զարգացման ռազմավարական ծրագրի նախագծի մշակում և ՀՀ կառավարության աշխատակազմ ներկայացում	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց սոցիալական ներառմանն ուղղված հիմնական մոտեցումների և միջոցառումների ներառում զարգացման ծրագրում:	ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն	ՀՀ գործադիր իշխանության համապատասխան լիազոր մարմիններ Երևանի քաղաքապետարան (համաձայնությամբ) ՀԿ-ներ (համաձայնությամբ)	Տարվա ընթացքում	Հաշմանդամություն ոլորտի զարգացման ծրագրում սոցիալական ներառմանն ուղղված միջոցառումների ընդգրկում:	
2.	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների պաշտպանությանն ուղղված հանրային միջոցառումներ	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների պաշտպանությանը,	ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն	ՀՀ Մարդու իրավունքների պաշտպան	Տարվա ընթացքում	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների	ՀՀ օրենքներով չարգելված ֆինանսա-

		հավասար հնարավորությունների ապահովմանն ու հասարակության իրազեկության բարձրացմանն ուղղված բազմաբնույթ միջոցառումների իրականացում	ՀՀ տարածքային կառավարման և արտակարգ իրավիճակների նախարարություն ՀՀ առողջապահության նախարարություն ՀՀ կրթության և գիտության նախարարություն ՀՀ մշակույթի նախա-րարություն ՀՀ սպորտի և երիտասարդության հարցերի նախարարություն ՀՀ քաղաքաշինության նախարարություն ՀՀ տրանսպորտի և կապի նախարարություն Երևանի քաղաքապետարան (համաձայնությամբ) ՀԿ-ներ (համաձայնությամբ)	(համաձայնու-թյամբ) ՁԼՄ-ներ (համաձայնու-թյամբ)		պաշտպանության և հավասար հնարավորությունների ապահովման մասին հասարակության իրազեկության աստիճանի բարձրացում իրականացված շուրջ 100 հանրային միջոցառումների արդյունքում	վորման աղբյուրներ
2.1	«Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների պաշտպանությունը ՀՀ-ում» խորագրով կլոր սեղանների կազմակերպում և հիմնախնդիրների լուսաբանում	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար նախատեսված ծրագրերի (կրթական, առողջապահական զբաղվածության, մատչելի միջավայրի, ապահովման և այլն) լուսաբանում, նրանց	ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն ՀՀ կրթության և գիտության նախարարություն	ՀՀ Մարդու իրավունքների պաշտպան (համաձայնու-թյամբ)	Տարվա ընթացքում	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների իմացությանն ուղղված գիտելիքների խորացում և հանրային իրազեկման մակարդակի բարձրացում	Ֆինանսավոր ում չի պահանջվում

		իրավունքների իմացությանն ուղղված գիտելիքների խորացում և հանրային իրազեկման մակարդակի բարձրացում	ՀԿ-ներ (համաձայնությամբ)	ՁԼՄ-ներ (համաձայնու-թյամբ)			
2.2	«Շահերի պաշտպանության ինստիտուտի կարևորությունը հասարակական կազմակերպություններում» խորագրով սեմինարների և դասընթացների կազմակերպում	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց շահերի պաշտպանների կարողությունները զարգացնելուն և հասարակական կազմակերպություններում շահերի պաշտպանության ինստիտուտի կարևորության բարձրացմանը ուղղված դասընթացների կազմակերպում	ՀԿ-ներ (համաձայնությամբ)	-	Տարվա ընթացքում	Հասարակական կազմակերպություններում հաշմանդամություն ունեցող անձանց շահերի պաշտպանության ինստիտուտի զարգացում	ՀՀ օրենքներով չարգելված ֆինանսա-վորման աղբյուրներ
2.3	«Համայնքների դերը և պատասխանատվությունը համայնքի սոցիալ-մշակութային և տնտսական կյանքում, հաշմանդամություն ունեցող կանանց և տղամարդկանց հավասար մասնակցության և սոցիալական ներառման հարցերում» խորագրով սեմինարների կազմակերպում	Հեռուստատեսային, ռադիո և առցանց հրապարակումներ, սեմինարների և կլոր սեղանների կազմակերպում	ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն ՀՀ մշակույթի նախա-րարություն ՀՀ սպորտի և երիտասարդության հարցերի նախարարություն ՀՀ մարզպետարաններ Երևանի քաղաքապետարան (համաձայնությամբ) ՀԿ-ներ (համաձայնությամբ) Միջազգային կազմակերպություններ (համաձայնությամբ)	ՏԻՄ-եր (համաձայնու-թյամբ) ՁԼՄ-ներ (համաձայնու-թյամբ) Հաշմանդամություն ունեցող անձանց հարցերով զբաղվող ազգային, մարզային և Երևան քաղաքի հանձնաժողովներ	Տարվա ընթացքում	ՀՀ մարզերում ՏԻՄ-երի մասնակցությամբ սեմինարների կամ կլոր սեղանների կազմակերոպում և համայնքներում հաշմանդամություն ունեցող կանանց և տղամարդկանց սոցիալ-մշակութային և տնտեսական կյանքին մասնակցությանը խոչընդոտող լրատվական նյութերի հրապարակում:	ՀՀ օրենքներով չարգելված ֆինանսա-վորման աղբյուրներ

2.4	Հաշմանդամություն ունեցող ուսանողների, բարձրագույն և միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատությունների, շահագրգիռ գերատեսչությունների և ՀԿ-ների մասնակցությամբ կլոր սեղանների կազմակերպում	Ուսումնական հաստատատությունների և ուսանողների կողմից հաշմանդամություն ունեցող ուսանողների կարիքների բացահայտում և գնահատում, համապատասխան առաջարկությունների ներկայացում, ինչպես նաև կատարված ուսումնասիրությունների արդյունքների ներկայացում	ՀՀ կրթության և գիտության նախարարություն	ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն ՀՀ սպորտի և երիտասարդությունների նախարարություն, ՀՀ առողջապահության նախարարություն, ՀՀ քաղաքաշինության ՀՀ բարձրագույն և միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատություններ ՀԿ-ներ (համաձայնությամբ)	Տարվա ընթացքում	Հաշմանդամություն ունեցող ուսանողների խնդիրների լուծմանը նպատակաուղղված միջոցառումների ծրագրի կազմում	ՀՀ օրենքով չարգելված ֆինանսական աղբյուրներ
2.5	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների պաշտպանությանը և սոցիալական ներառմանը վերաբերող օրենսդրության հանրային իրազեկում:	Սոցիալական հոլովակների նկարահանում, տեղեկատվական պաստառների կազմում, դասընթացների իրականացում պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների	ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն ՀԿ-ներ (համաձայնությամբ) Միջազգային կազմակերպություններ	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց հարցերով զբաղվող ազգային, մարզային և Երևան քաղաքի հանձնաժողովներ	Տարվա ընթացքում	Հաշմանդամություն ոլորտը կարգավորող օենսդրական և ենթաօրենսդրական ակտերի իրազեկվածություն	ՀՀ օրենքներով չարգելված ֆինանսա-վորման աղբյուրներ

		աշխատակիցների համար	(համաձայնությամբ)	ՋԼՄ-ներ (համաձայնու-թյամբ)			
2.6	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց հիմնախնդիրների վերաբերյալ գրականության, մեթոդական ուղեցույցերի տարածում	Հանրային իրազեկման ապահովում	ՀԿ-ներ (համաձայնությամբ) Միջազգային կազմակերպություններ (համաձայնությամբ)	Հաշմանդամու-թյուն ունեցող անձանց հարցերով զբաղվող ՀՀ մարզային և Երևան քաղաքի հանձնա-ժողովներ	Տարվա ընթացքում	Իրավունքների լիարժեք իմացություն	Ֆինանսավորում չի պահանջվում
2.7	Հաշմանդամություն ունեցող ազատամարտիկների և զինծառայողների մեծարում:	Արցախյան գոյամարտի և ՀՀ պետական սահմանների պաշտպանության ժամանակ վիրավորված, հաշմանդամություն ունեցող ազատամարտիկների և ՀՀ ԶՈՒ զինծառայողների մեծարման միջոցառումների կազմակերպում ուսումնական հաստատություններում, հաշմանդամություն ունեցող ազատամարտիկների, զինծառայողների մարտական ուղին և սխրանքը ներկայացնող դիմանկարների, նյութերի պատրաստում «Զինուժ» հեռուստածրագրով, « Հայ զինվոր» պաշտոնաթերթով:	ՀՀ պաշտպանության նախարարություն	ՀՀ կրթության և գիտության նախարարություն ՀՀտարածքային կառավարման և արտակարգ իրավիճակների նախարարություն Երևանի քաղաքապետա-րան (համաձայնու-թյամբ) ՀԿ-ներ (համաձայնու-թյամբ)	Տարվա ընթացքում	Հաշմանդամություն ունեցող ազատամարտիկների և զինծառայողների մեծարում, նրանց սխրանքի ներկայացում:	Ֆինանսավորում չի պահանջվում
3.	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար մատչելի միջավայրի ձևավորում	Փողոցներում, այգիներում, շենք-շինություններում թեքահարթակների կառուցում և վերակառուցում	Երևանի քաղաքապետարան (համաձայնությամբ) ՀՀ մարզպետարաններ,	ՀԿ-ներ (համաձայնությամբ)	Տարվա ընթացքում	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար անարգել և անվտանգ միջավայրի ապահովում	ՀՀ օրենքներով չարգելված ֆինանսա-վորման

			ՀՀ քաղաքաշինության նախարարություն ՏԻՄ-եր (համաձայնությամբ)				աղբյուրներ
3.1	«Հաշմանդամություն ունեցող անձանց կարիքներին մշակութային և մարզական շինությունների հարմարեցման կարգի նախագծի մշակում և ՀՀ կառավարության աշխատակազմ ներկայացում	Մարզական և մշակութային շինությունների հարմարեցման համար անհրաժեշտ օրենսդրական դաշտի մշակում:	ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն	ՀՀ քաղաքաշի-նության նախարարություն Երևանի քաղաքապե-տարան (համաձայնու-թյամբ)	Տարվա ընթացքում	Մարզական և մշակութային շինությունների հարմարեցման կարգի կիրարկում	Ֆինանսավորում չի պահանջվում
3.2	Տեսողության խնդիրներ ունեցող անձանց և բնակչության սակավաշարժ խմբերի համար նախազգուշացման և հարմարեցման նոր համակարգերի ապահովում	Մայթեզրերը և հետիոտնի համար նախատեսված գոտիները տեսողության խնդիրներ ունեցող անձանց և սակավաշարժ խմբերի համար նոր հարմարեցման համակարգերով կահավորում	Երևանի քաղաքապետարան (համաձայնությամբ)	-	Տարվա ընթացքում	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար անարգել և անվտանգ միջավայրի ապահովում	ՀՀ օրենքներով չարգելված ֆինանսա-վորման աղբյուրներ
3.3	Լսողության խնդիրներ ունեցող անձանց համար հավասար հնարավորությունների ապահովման ծրագրերի իրականացում	Լսողության խնդիրներ ունեցող անձանց համար հավասար հեռակա սուրդոթարգմանչության ապահովում նորագույն տեխնոլոգիաների միջոցով՝ Skype համակարգչային ծրագրի օգտագործմամբ:	ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն Երևանի քաղաքապետարան (համաձայնությամբ) Միջազգային կազմակերպություններ (համաձայնությամբ)	ՀԿ-ներ (համաձայնու-թյամբ)	Տարվա ընթացքում	Լսողության խնդիրներ ունեցող անձանց համար հավասար հնարավորությունների ապահովում	ՀՀ օրենքով չարգելված ֆինանսա-վորման աղբյուրներ
3.4	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց կարիքների համապատասխան	Կառավարական 3-րդ շենքի հարմարեցում՝ ներառյալ	ՀՀ քաղաքաշինության նախարարություն	ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական	Տարվա ընթացքում	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց ազատ	օրենքով

	Կառավարական 3-րդ շենքի հարմարեցում	սանհանգույցներ		հարցերի նախարարություն ՀԿ-ներ (համաձայնությամբ)		տեղաշարժի ապահովում Կառավարական 3-րդ շենքում	չարգելված ֆինանսա-վորման աղբյուրներ
3.5	Կառավարական տների, ՏԻՄ-երի, մարզպետարանների շենք-շինությունների հարմարեցման վերաբերյալ քննարկումների կազմակերպում	Կառավարական տների, ՏԻՄ-երի, մարզպետարանների շենք-շինությունների հարմարեցման վերաբերյալ քննարկումներ մատչելիության ապահովման հնարավոր լուծումներ գտնելու նպատակով	ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն ՀՀ քաղաքաշինության նախարարություն Երևանի քաղաքապետարան (համաձայնությամբ)	ՀՀ մարզպետա-րաններ ՏԻՄ-եր (համաձայնու-թյամբ)	Տարվա ընթացքում	Պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների շենք-շինությունների հարմարեցման վերաբերյալ քննարկումների կազմակերպում	Ֆինանսավորում չի պահանջվում
3.6	Պետության կողմից երաշխավորված անվճար բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող առնվազն 3 հիվանդանոցային բժշկական կազմակերպություններում անվասայլակից օգտվող անձանց համար նախատեսված սանհանգույցների կառուցում կամ առկա սանհանգույցների հարմարեցում	3 բժշկական կազմակերպություններում հաշմանդամություն ունեցող անձանց կարիքներին համապատասխան համապատասխան սանհանգույցների կառուցում կամ հարմարեցում	ՀՀ առողջապահության նախարարություն	Բժշկական կազմակերպու-թյուններ (համաձայնու-թյամբ)	Տարվա ընթացքում	3 բժշկական կազմակերպություններում սանհանգույցների մատչելիության ապահովում սայլակով տեղաշարժվող անձանց համար:	ՀՀ օրենքներով չարգելված ֆինանսա-վորման աղբյուրներ
3.7	Համաձայն շինարարական նորմերի, ճարտարապետահատակագծային ու նախագծային առաջադրանքների՝ նախագծանախահաշվային փաստաթղթերում հաշմանդամություն ունեցող անձանց և բնակչության սակավաշարժ խմբերի համար սահմանված քաղաքաշինական նորմերի և պահանջների ապահովում	Կրթական, մշակութային, մարզական և առողջապահական նշանակության շենքերի հիմնանորոգման և կառուցման ընթացքում հաշմանդամություն ունեցող անձանց և բնակչության սակավաշարժ խմբերի համար սահմանված քաղաքաշինական նորմերի պահանջների ապահովում	ՀՀ քաղաքաշինության նախարարություն ՀՀ մարզպետարաններ Երևանի քաղաքապետարան ՏԻՄ-եր	-	Տարվա ընթացքում	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց և բնակչության սակավաշարժ խմբերի կրթական, մշակութային, մարզական և առողջապահական նշանակության շենքերում ազատ տեղաշարժի ապահովում	ՀՀ օրենքներով չարգելված ֆինանսա-վորման աղբյուրներ

3.8	Հասարակական, արտադրական և բազմաբնակարան շենքերի ճարտարապետահատակագծային առաջադրանքների կազմման, նախագծերի մշակման, փորձաքննության և դրանց համաձայնեցման փուլերում հաշմանդամություն ունեցող անձանց և բնակչության սակավաշարժ խմբերի համար սահմանված քաղաքաշինական նորմերի պահանջների նկատմամբ վերահսկողություն:	Շինարարական օբյեկտներում իրականացվող ընթացիկ և ըստ անհրաժեշտության ստուգումների, ինչպես նաև մարզպետարաններում անցկացվող տեսչական ստուգումների միջոցով հաշմանդամություն ունեցող անձանց և բնակչության սակավաշարժ խմբերի համար սահմանված քաղաքաշինական նորմերի պահանջների նկատմամբ վերահսկողության իրականացում	ՀՀ քաղաքաշինության նախարարություն ՀՀ մարզպետարաններ Երևանի քաղաքապետարան ՏԻՄ-եր	-	Տարվա ընթացքում	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց և բնակչության սակավաշարժ խմբերի համար սահմանված քաղաքաշինական նորմերի պահանջների կատարում	Ֆինանսավորում չի պահանջվում
4.	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար մատչելի տրանսպորտային միջավայրի ձևավորում	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար հարմարեցված նոր ավտոբուսների շահագործում Երևանում	Երևանի քաղաքապետարան (համաձայնությամբ)	-	Տարվա ընթացքում	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար հարմարեցված ավտոբուսների թվի ավելացում	ՀՀ օրենքներով չարգելված ֆինանսա-վորման աղբյուրներ
4.1	Տրանսպորտային մատչելիության ապահովման նպատակով օրենսդրական ակտերի վերանայում	Ընդհանուր օգտագործման ավտոմոբիլային տրանսպորտով կանոնավոր ուղևորափոխադրումների երթուղիների մրցույթին ներկայացվող տրանսպորտային միջոցներում հաշմանդամություն ունեցող անձանց փոխադրման համար հարմարեցված ավտոբուսներ ունենալու վերաբերյալ դրույթի ներառում	ՀՀ տրանսպորտի և կապի նախարարություն	ՀՀ կառավարության աշխատակազմի «Օրենսդրության կարգավորման ազգային կենտրոն» ծրագրերի իրականացման գրասենյակ» պետական հիմնարկ	Տարվա ընթացքում	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց ընդհանուր օգտագործման տրանսպորտից օգտվելու մատչելիության ապահովում	Ֆինանսավորում չի պահանջվում
4.2	ՀՀ մարզերում հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար մատչելի տրանսպորտային միջավայրի ձևավորման վերաբերյալ	Շահագրգիռ կազմակերպությունների մասնակցությամբ հաշմանդամություն ունեցող	ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն	Հաշմանդամու-թյուն ունեցող անձանց հարցերով	Տարվա ընթացքում	Մատչելի տրանսպորտային միջավայրի ձևավորման վերաբերյալ	Ֆինանսավորում չի պահանջվում

	քննարկումների կազմակերպում	անձանց համար մատչելի տրանսպորտային միջավայրի ձևավորման վերաբերյալ քննարկումների անցկացում ՀՀ մարզերում:	ՀՀ տարածքային կառավարման և արտակարգ իրավիճակների նախարարություն ՏԻՄ-եր (համաձայնությամբ)	զբաղվող մարզային հանձնաժողով-ներ		քննարկումների անցկացում ՀՀ մարզերում:	
5.	«Հաշմանդամություն ունեցող անձանց մատուցվող բժշկական օգնության և սպասարկման (այդ թվում՝ հիվանդանոցային, ստոմատոլոգիական բժշկական օգնության և սպասարկման) գործընթացի մշտադիտարկում»	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց բժշկական օգնության և սպասարկման ծառայությունների արդյունավետության բարձրացման նպատակով մոնիթորինգի անցկացում	ՀՀ առողջապահության նախարարություն ՀՀ մարզպետարաններ Երևանի քաղաքապետարան (համաձայնությամբ)	«Բժշկական կազմակերպու-թյուններ (համաձայնու-թյամբ) ՀԿ-ներ (համաձայնու-թյամբ)	Տարվա ընթացքում	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց բժշկական օգնության և սպասարկման ծառայությունների արդյունավետության բարձրացում, վերականգնողական միջոցառումների նպատակային կիրառում:	Ֆինանսավորում չի պահանջվում
6.	Հաշմանդամության ունեցող անձանց համար այլընտրանքային ծառայությունների ընդլայնում	Հոգեկան առողջության խնդիրներ ունեցող անձանց համար այլընտրանքային ծառայությունների /խնամքի տների/ ստեղծում	ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն Միջազգային կազմակերպություններ (համաձայնությամբ) ՀԿ-ներ (համաձայնությամբ)	ՏԻՄ-եր (համաձայնու-թյամբ)	Տարվա ընթացքում	Կարիքների գնահատման հիման վրա հոգեկան առողջության խնդիրներ ունեցող անձանց ներառում հասարակություն՝ փակ տիպի հաստատությունների բեռնաթափման միջոցով	ՀՀ օրենքներով չարգելված ֆինանսա-վորման աղբյուրներ
7	Շարադրությունների մրցույթի կազմակերպում	Հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների սովորողների շրջանում «Իմ ներառական դպրոցը» վերնագրով շարադրությունների մրցույթի կազմակերպում	ՀՀ կրթության և գիտության նախարարություն	-	Տարվա ընթացքում	Հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների սովորողների շրջանում հաշմանդամություն ունեցող անձանց հավասար իրավունքների վերաբերյալ իրազեկության	ՀՀ օրենքով չարգելված ֆինանսա-վորման աղբյուրներ

						տարածում	
8.	Մանկապատանեկան արվեստի ինտեգրատիվ փառատոնի իրականացում	Հաշմանդամություն ունեցող երեխաների լիարժեք ինտեգրման համար անցկացվող փառատոն 7 անվանակարգերով (թատեր-արվեստ, երաժշտարվեստ, պարարվեստ, կերպարվեստ, դեկորատիվ-կիրառական, լուսանկարչական արվեստ, հեռուստանախագիծ):	ՀՀ մշակույթի նախարարություն	-	Տարվա ընթացքում	Հաշմանդամություն ունեցող երեխաների և պատանիների ստեղծագործական ներուժի բացահայ-տում և խթանում, խոցելի խմբերի երեխաների մշակու-թային ինտեգրում հասարակությանը	ՀՀ պետական բյուջե
8.1	1. ՀՀ նախնական մասնագիտական /արհեստագործական/ և միջին մասնագիտական պետական ուսումնական հաստատություններում տարաբնույթ մշակութային ծրագրերում հաշմանդամություն ունեցող երեխաների ընդգրկում	Ցուցահանդեսների, համերգների և այլ միջոցառումների կազմակերպում	ՀՀ կրթության և գիտության նախարարություն	Երևանի Փ.Թերլեմեզյանի անվան գեղարվեստի պետական քոլեջ և Երևանի Ա. Բաբաջանյանի անվան պետական երաժշտաման-կավարժական քոլեջ (համաձայնու-թյամբ)	Տարվա ընթացքում	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց ստեղծագործական ներուժի ներկայացում և ներգրավածություն մշակութային ծրագրերում:	ՀՀ օրենքով չարգելված ֆինանսա-վորման աղբյուրներ
8.2	Ստեղծագործական ծրագրերի նպատակային աջակցություն	Ցուցահանդեսների, համերգների, փառատոների մրցույթների մասնակցության իրականացում	ՀՀ մշակույթի նախարարություն		Տարվա ընթացքում	Հասարակական և մշակութային կյանքին սահմանափակ ֆիզիկական կարողություններ ունեցող մարդկանց լիարժեք ինտեգրման ապահովում	ՀՀ պետական բյուջե
8.3	«Ես մի թերթն եմ քո ծաղկի» խորագրով ցուցահանդեսի կազմակերպում	Շիրակի մարզի ուսումնական հաստատություններում սովորող հաշմանդամություն	ՀՀ կրթության և գիտության նախարարություն	ՀՀ ԿԳՆ Գյումրու «Ընտանիք» մանկապատա-	Տարվա ընթացքում	Դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակության խթանում,	ՀՀ օրենքով չարգելված ֆինանսա-վորման

		ունեցող երեխաների ստեղծագործական աշխատանքների ցուցադրում:		նեկան ստեղծագոր-ծական կենտրոն		«Վարպետաց» դասերի կազմակերպում	աղբյուրներ
8.4	Թատերախմբերի ելույթների կազմակերպում	Տարբեր խնդիրներից՝ այդ թվում մտավոր խնդիրներից հաշմանդամություն ունեցող երեխաների և մեծահասակների թատերախմբերի ելույթների կազմակերպում	ՀԿ-ներ (համաձայնությամբ)	-	Տարվա ընթացքում	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց ստեղծագործական ներուժի ներկայացում	ՀՀ օրենքներով չարգելված ֆինանսա-վորման աղբյուրներ
9	Երգչախմբերի համաշխարհային խաղերին մասնակցություն	Մասնակցություն երկու տարին մեկ անգամ տեղի ունեցող երգչախմբերի համաշխարհային խաղերին	ՀԿ (համաձայնությամբ)	«Փարոս» կամերային երգչախումբ (համաձայնու-թյամբ	Տարվա ընթացքում	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց ստեղծագործական ներուժի ներկայացում	ՀՀ օրենքներով չարգելված ֆինանսա-վորման աղբյուրներ
10	Հաշմանդամային սպորտի խթանմանն ուղղված ծրագրերի իրականացում	1.Հաշմանդամություն ունեցող անձանց հանրապետական մարզական փառատոնի կազմակերպում 2. «Համաեվրոպական ֆուտբոլի շաբաթ» ծրագրով ֆուտբոլի հանրապետական առաջնություն մտավոր խնդիրներ ունեցող երեխաների մասնակցությամբ 3. Կույր շախմատիստների Հայաստանի առաջնություն 4. Խուլերի մասնակցությամբ սպորտային միջոցառումների իրականացում 5. «Հաշմանդամություն ունեցող լավագույն մարզիկ» մրցույթի անցկացում	ՀՀ սպորտի և երիտասարդության հարցերի նախարարություն ՀԿ-ներ (համաձայնությամբ)	-	Տարվա ընթացքում	Սպորտի միջոցով հաշմանդամություն ունեցող անձանց վերականգնում և ներառում հասարակություն	ՀՀ պետական բյուջե և օրենքով չարգելված ֆինանսա-վորման աղբյուրներ
11	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց առողջ ապրելակերպի խթանում	1.Հաշմանդամություն ունեցող երեխաների և	ՀԿ-ներ (համաձայնությամբ)		Տարվա ընթացքում	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց առողջ	ՀՀ օրենքներով չարգելված

		երիտասարդների մարզավերականգնողական ճամբարի կազմակերպում 2.Առողջ ապրելակերպի վերաբերյալ դասընթացների և հարմարեցված մարզասրահում մարզումների կկազմակերպում 3.Թենիսի ուսուցման դասընթացների իրականացում հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար	ՀՀ առողջապահության նախարարություն	«ՀՀ թենիսի ֆեդերացիա» (համաձայնությամբ)		ապրելակերպի և հաշմանդամային սպորտի մակարդակի բարձրացման խթանում	ֆինանսավորման աղբյուրներ
12	Մեդիա քարոզարշավ	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց հիմնահարցերին վերաբերող մամլո ասուլիսներ,հրապարակումներ հաղորդաշարեր՝ ներառյալ էլեկտրոնային լրատվամիջոցները՝ ներգրավելով նաև հաշմանդամություն ունեցող լրագրողների և լրագրության ֆակուլտետի ուսանողների:	ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն ՀԿ-ներ (համաձայնությամբ)	ՁԼՄ-ներ (համաձայնությամբ) Disabilityinfo.am (համաձայնությամբ) Disability.am (համաձայնությամբ)	Տարվա ընթացքում	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց հիմնահարցերի վերաբերյալ իրազեկության բարձրացում	ՀՀ օրենքներով չարգելված ֆինանսավորման աղբյուրներ
12.1	ՀՀ մարզերում և Երևան քաղաքում հաշմանդամություն ունեցող անձանց զբաղվածության խթանմանը նվիրված քարոզարշավի իրականացում:	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց զբաղվածության խթանմանն ուղղված քարոզարշավ իրականացում ողջ հանրապետությունում, գործող զբաղվածության ծրագրերի հանրային իրազեկում	ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն ՀԿ-ներ (համաձայնությամբ) Միջազգային կազմակերպություններ (համաձայնությամբ)	-	Տարվա ընթացքում	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց ներգրավածություն զբաղվածության ծրագրերում և նրանց զբաղվածության մակարդակի բարձրացում	ՀՀ օրենքներով չարգելված ֆինանսավորման աղբյուրներ
12.2	Ինչպես խոսել հաշմանդամության թեմայով	Դասընթացներ, թրեյնինգներ լրագրողների	ՀԿ-ներ (համաձայնությամբ)	ՁԼՄ-ներ (համաձայնու-	Տարվա ընթացքում	Հաշմանդամության թեմայով	ՀՀ օրենքներով չարգելված

		համար		թյամբ)		հրապարակումների ավելացում և ճիշտ բառապաշարի կիրառում լրագրողների կողմից	ֆինանսա-վորման աղբյուրներ
12.3	Հաշմանդամություն և մարդու իրավունք թեմայի խթանում ԶԼՄ-ներում	«Հավասար հնարավորություն» հաշմանդամության թեմայով լավագույն հրապարակումների ամենամյա մրցույթի կազմակերոպում	ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն (համաձայնությամբ) ՀԿ-ներ (համաձայնությամբ)	ԶԼՄ-ներ (համաձայնու-թյամբ)	Տարվա ընթացքում	Հաշմանդամությունը որպես մարդու իրավունքի հիմնախնդիր լուսաբանվում է ՀՀ ԶԼՄ-ներով	ՀՀ օրենքներով չարգելված ֆինանսա-վորման աղբյուրներ
13.	Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների մատչելիություն	Քննարկումներ տեղեկատվական տեխնոլոգիաների մատչելիության վերաբերյալ, կայքէջերի գործարկում	ՀԿ-ներ (համաձայնությամբ)	Disabilityinfo.am (համաձայնու-թյամբ) Disability.am (համաձայնությամբ)	Տարվա ընթացքում	Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների մատչելիության ապահովում	ՀՀ օրենքներով չարգելված ֆինանսա-վորման աղբյուրներ
14.	Հանրապետության բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում սովորող հաշմանդամության ունեցող ուսանողների տվյալների բազայի ստեղծում	Հաշմանդամություն ունեցող ուսանողների կարիքների վերհանում	ՀՀ կրթության և գիտության նախարարություն	ՀՀ բարձրագույն ուսումնական հաստատու-թյուններ (համաձայնու-թյամբ) Հասարակական կազմակերպու-թյուններ (համաձայնու-թյամբ)	Տարվա ընթացքում	Հաշմանդամություն ունեցող ուսանողների տվյալների բազայի առկայություն	Ֆինանսավորում չի պահանջվում
15.	Հաշմանդամություն ունեցող անձանց հիմնախնդիրների լուծման գործում աչքի ընկած անձանց կամ կազմակերպությունների, ինչպես նաև հաջողությունների հասած հաշմանդամություն ունեցող կանանց և ներառական կրթության ոլորտում	Հաշմանդամության ոլորտի հիմնախնդիրների լուծման գործում ներդրում ունեցող անձանց խրախուսում շնորհակալագրերով	ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն ՀՀ մարզպետարաններ, Երևանի	ՀԿ-ներ (համաձայնու-թյամբ) Հաշմանդամու-թյուն ունեցող անձանց	Տարվա ընթացքում	Շնորհակալագրերով պարգևատրում	Ֆինանսավորում չի պահանջվում

	հաջողության հասած երեխաների խրախուսում		քաղաքապետարան (համաձայնությամբ)	հարցերով զբաղվող ազգային հանձնաժողով			
15.1	Հաշմանդամություն ունեցող ազատամարտիկների և զինծառայողների պարգևատրում մեդալներով և շնորհակալագրերով:	Արցախյան գոյամարտի և ՀՀ պետական սահմանների պաշտպանության ժամանակ վիրավորված, հաշմանդամություն ունեցող ազատամարտիկների և ՀՀ ԶՈՒ զինծառայողների խրախություն մեդալներով և շնորհակալագրերով:	ՀՀ պաշտպանության նախարարություն	ՀԿ-ներ (համաձայնու-թյամբ)	Տարվա ընթացքում	Հաշմանդամություն ունեցող ազատամարտիկների և զինծառայողների մեծարում, նրանց սխրանքի ներկայացում հանրության լայն շերտերին:	Ֆինանսավորում չի պահանջվում